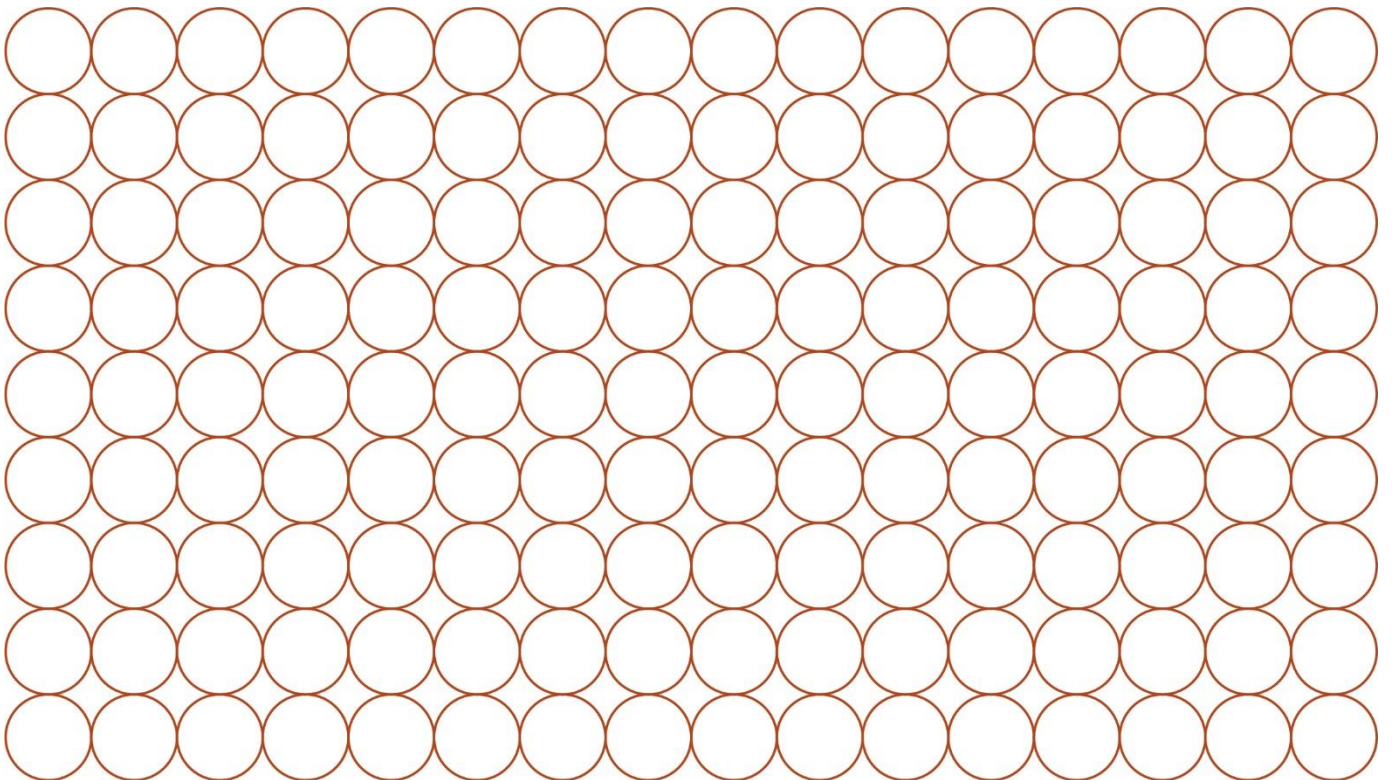

Kommentarmaterial till kursplanen i rörelse och drama

Specialskolan

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri
PDF från Skolverkets webbplats:

www.skolverket.se/publikationer

ISBN: 978-91-7559-515-3

Skolverket, Stockholm 2022

Innehåll

Inledning	4
Om ämnet rörelse och drama	5
Kommentarer till kursplanens syfte.....	6
Kursplanens långsiktiga mål	9
Kommentarer till kursplanens centrala innehåll	10
Innehållet i ämnet rörelse och drama.....	10
Utöva och skapa och verktyg för utövande och skapande	11
Uppleva och reflektera.....	14
Kommentarer till kursplanens betygskriterier	17
Betygskriterierna i ämnet rörelse och drama	19

Inledning

Till varje kursplan finns ett kommentarmaterial. Det riktar sig till lärare, rektorer och andra som är verksamma inom skolväsendet. Avsikten med materialet är att ge en bredare och djupare förståelse för de urval och ställningstaganden som ligger bakom texten i kursplanen. Materialet beskriver också hur det centrala innehållet utvecklas över årskurserna och vad lärare kan fokusera på när de gör bedömningar i relation till betygskriterierna.

Formuleringar som är hämtade direkt från kursplanen är genomgående kursiverade i texten.

Om ämnet rörelse och drama

Rörelse och drama är ett ämne som ger eleverna verktyg för att kunna uttrycka känslor, tankar och åsikter genom drama, musik, dans och rörelse.

Drama, musik och dans har stor betydelse för barn och ungdomar och kan vara en del i att utforska och söka sig en identitet. Estetiska uttryck kan också ge eleverna tillgång till ett bredare känsloregister och fler meningsbärande uttryck. På det sättet ingår ämnet rörelse och drama i elevernas bildning. Det skapande arbetet bidrar också till att stärka elevernas teckenspråkiga utveckling.

I mötet med scenkonst, dramer och musik från olika tider, utvecklar eleverna kunskaper om olika estetiska uttrycksformer. Genom kunskaper om dessa uttrycksformer ges döva och hörselskadade elever möjligheter att delta i både skolans och samhällets kulturliv.

Att utöva rörelse och drama, att få gestalta tankar och idéer och att uppleva olika estetiska uttrycksformer utgör ämnets kärna. Det är de dominerande aktiviteterna i undervisningen – aktiviteter som utvecklas i samspel med varandra. Genom undervisningen fördjupas, vidgas och bearbetas elevernas erfarenheter av rörelse och drama.

Kommentarer till kursplanens syfte

Syftestexten riktar sig till läraren och beskriver de övergripande målsättningar som ska gälla för undervisningen i det aktuella ämnet. Syftet är därför en viktig del när lärare planerar och genomför undervisningen. Syftestexten avslutas med ett antal långsiktiga mål som avgränsar de delar av syftet som ligger till grund för betygskriterierna.

Estetiska uttryck

Ett syfte med undervisningen i rörelse och drama är att eleverna utvecklar *kunskaper om och får erfarenhet av estetiska uttryck i olika genrer och sammanhang*. Genom de här skrivningarna betonar kursplanen att eleverna både utvecklar kunskaper om, och själva får prova på att utöva och ta del av, olika former av estetiska uttryck. Att på det sättet närma sig drama, musik, dans och rörelse från flera håll är betydelsefullt för att få bredare perspektiv på kunskaperna och lättare kunna utveckla egna uppfattningar, idéer och uttryck.

Begreppet *estetisk* ska i kursplanen förstås som ett samlingsbegrepp för konstnärliga uttryck som kan ge upphov till nya tankar, impulser, möjligheter och idéer. Begreppet *uttrycksformer* syftar i sammanhanget på olika sätt för människor att kommunicera, till exempel via olika språk, kroppsspråk, musik, sång, bild eller dans.

Kursplanen i rörelse och drama fokuserar särskilt uttrycksformerna rörelse, drama, musik och dans, men även andra uttryck kan rymmas inom ämnet.

Estetiska uttrycksmöjligheter

För att kunna använda rörelse och drama som uttrycksform är kroppsspråket centralt. Det innebär att det är viktigt att eleverna får utveckla *medvetenhet om och tilltro till den egna kroppens estetiska uttrycksmöjligheter*. Att kunna använda sitt kroppsspråk och sina ansiktsuttryck medvetet ger eleverna större möjligheter när det gäller att förmedla känslor och tankar. Det bidrar i sin tur till att stärka deras trygghet och tillit i kommunikativa situationer. Genom att kunna använda kroppsspråket medvetet utvecklar eleverna också en förståelse för rytm och nyanser i tecknat språk. Kroppens och ansiktets uttryck är en del av grammatiken i tecknat språk. Därigenom har ämnet rörelse och drama en nära koppling till ämnet teckenspråk.

Kreativitet och improvisationsförmåga

Rörelse och drama är i många avseenden ett praktiskt ämne. I kursplanen anges att eleverna ska ges förutsättningar att *omsätta egna idéer i estetiska uttryck*.

Ämnet ska också *stimulera dem att utveckla kreativitet och improvisationsförmåga.*

Att utöva rörelse, drama, dans och musik kan göras på många olika sätt. Eleverna provar sig i ämnet fram i olika berättelser och med olika känslor genom rörelse, drama, dans och musik. Att på det här sättet själv få leva sig in i andra människors känslor och sammanhang ger nya infallsvinklar på andra människors sätt att leva och vara och ökar elevernas medvetenhet om och förståelse för människors olika villkor och liv. Det gör det lättare att kommunicera med andra om företeelser som eleverna själva inte känner till.

Att lära sig att utveckla och använda sin egen fantasi kräver en personlig insats av eleverna. Att presentera en idé och våga testa den kan många gånger upplevas som ett risktagande, eftersom att uttrycka sig genom rörelse och drama kan blotta och synliggöra känslor eller andra personliga sidor. Men estetiskt skapande innebär också en möjlighet att utforska vad som är meningsfullt och att bearbeta känslor och funderingar. Det kan skapa ett friutrymme där det finns möjlighet för eleverna att uttrycka reflektioner, frågeställningar och betraktelser om sig själv och sin omvärld utan att behöva ge färdiga svar.

Samspela och kommunicera med andra

Kommunikation är centralt i ämnet rörelse och drama och en förutsättning för att kunna samspela med andra. Kursplanen betonar att undervisningen i rörelse och drama ska ge eleverna förutsättningar att *använda rörelse, drama, dans och musik samt teckenspråk och digitala verktyg för kommunikation, samspel och eget skapande.*

Gemensamt gestaltande och skapande är centralt i ämnet. Genom att samspela och kommunicera tillsammans med andra utvecklas elevernas kreativitet och förmåga att växla mellan olika perspektiv. Med utgångspunkt i samspelet lär sig eleverna att skapa relationer, uttrycka sina åsikter och förstå andras tankar. På så sätt lär de sig av varandras idéer och uppfattningar. De får också möjlighet att pröva sina egna uppfattningar mot andras och se hur dessa kan utvecklas. Den här typen av samarbete med andra krävs i alla sociala sammanhang. En välutvecklad förmåga till samspel ger eleverna större möjligheter att klara sig bra i både skolan och samhället. Samspel är vidare nödvändigt vid gestaltning och rollspel samt vid dramatisering. Att kunna delge andra något och ta del av varandras uttryck är centralt. Samspel i den skapande processen ger också utrymme för utvecklingen av en mer personlig och estetisk medvetenhet. Att utveckla förmågan till samspel är därför centralt för att kunna vidareutvecklas i ämnet.

Genom att få kunskap om digitala verktyg i den skapande processen kan eleverna både förstärka sin generella digitala kompetens och erövra kunskaper om hur verktygen kan användas som en del i det skapande arbetet.

De estetiska uttrycksformernas ursprung och utveckling

Estetiska uttrycksformer som exempelvis rörelse, drama, dans och musik är en del av ett kulturarv som är djupt förankrat hos människor i alla kulturer. Kursplanen i rörelse och drama anger därför att eleverna ska utveckla *kunskaper om de olika estetiska uttryckens ursprung och utveckling*.

De estetiska uttrycken har olika ursprung som går att spåra långt tillbaka i historien. Att möta estetiska uttrycks ursprung och utveckling kan innebära att ställa frågor som: ”Varför har det uppstått en önskan att uttrycka sig estetiskt?” eller ”Vad har varit drivkraften bakom att uttrycka sig på ett visst sätt?” Det kan också innebära att utforska hur teatern har utvecklats utifrån olika behov i olika miljöer.

Kunskaper om estetiska uttrycks historia gör det lättare och mer givande att delta i samhällets och skolans kulturliv. Att få förståelse för de historiska traditionerna och ett historiskt perspektiv på de estetiska uttrycksformerna är berikande för individen. Det kan i sin tur väcka centrala frågor som: ”Vem är jag och var kommer jag ifrån?” Det kan också ge inspiration till egna idéer och väcka skaparlust. Allt detta bidrar till en ung människas bildningsgång.

Kursplanens långsiktiga mål

Kursplanens syftestext avslutas med ett antal långsiktiga mål. Dessa är avgränsade till de delar av syftet som ligger till grund för betygskriterierna. De långsiktiga målen innehåller inte sådant som elevernas socioemotionella utveckling, värderingar, beteenden eller intresse för ämnet. Dessa områden är viktiga när lärarna planerar, genomför och utvärderar sin egen undervisning, men ska inte vara underlag för bedömning och betygssättning.

De långsiktiga målen i ämnet rörelse och drama är

- *förmåga att utöva rörelse och drama i olika genrer och sammanhang,*
- *förmåga att uttrycka, kommunicera och gestalta idéer genom rörelse och drama, och*
- *förmåga att uppleva och reflektera över innehållet i och betydelsen av olika estetiska uttryck från skilda sociala, kulturella och historiska sammanhang.*

Kommentarer till kursplanens centrala innehåll

Det centrala innehållet i kursplanen anger vilket obligatoriskt innehåll som ska behandlas i undervisningen. Det är uppdelat i kunskapsområden som i sin tur består av ett antal innehållspunkter. Dessa ska uppfattas som byggstenar som kan kombineras på olika sätt och väga olika tungt i undervisningen. I planeringen kan de enskilda punkterna i det centrala innehållet kräva olika mycket utrymme i undervisningen, beroende på vad de omfattar och på elevgruppens behov och förutsättningar. Kunskapsområdena bör alltså inte ses som separata arbetsområden för undervisningen, utan de kan kombineras på de sätt som läraren bedömer som mest lämpligt för att uppnå syftet med undervisningen för elevgruppen.

Exempel i innehållet

I det centrala innehållet förekommer vissa exempel. De förtydligar innehållets inriktning, men är inte uttryck för att de bör prioriteras framför andra alternativ. Till exempel anges för årskurserna 1–4 att eleverna ska möta innehållet *gestaltning, till exempel av känslor, personer och djur*. Det innebär att gestaltning är obligatoriskt innehåll under årskurserna 1–4, men undervisningen kan lika gärna inspireras av träd, fordon eller något helt annat för att ge kunskaper om gestaltning.

Innehållet i ämnet rörelse och drama

Texten som följer nedan kommenterar det centrala innehållet med utgångspunkt i de i tre kunskapsområdena ”Utöva och skapa”, ”Verktyg för utövande och skapande” och ”Uppleva och reflektera”. Tillsammans ringar kunskapsområdena in de centrala delarna av ämnet rörelse och drama. Indelningen syftar till att lyfta fram innehållet i ämnet, konstnärligt såväl som praktiskt och teoretiskt. Kursplanen strävar efter att möjliggöra en undervisning där det centrala innehållets olika områden samspelar och befruktar varandra.

Tanken bakom den övergripande progressionen i innehållet bygger på att ett framgångsrikt lärande i rörelse och drama kräver kontinuerlig repetition och övning. Rörelse och drama är en verksamhet där lärandet inte kan forceras eller organiseras i form av att vissa områden ”betas av” för att därefter inte återkomma. Ämnets områden behöver arbetas med i ett kontinuerligt flöde.

Utöva och skapa och verktyg för utövande och skapande

De två första kunskapsområdena kommenteras här nedan tillsammans eftersom de i stor utsträckning förutsätter varandra. Avsnittet kommenterar bland annat kropp och rörelse, rytm, teckenspråkspoesi och dramatisering.

Kropp och rörelse

För de yngsta eleverna är det viktigt att få erfarenhet av hur kroppen kan användas till estetiska uttryck. I årskurserna 1–4 och 5–7 anger kursplanen att undervisningen ska behandla *kroppen och hur den kan användas för estetiska uttryck*. För de lägre årskurserna kan det till exempel vara *genom variation av tempo och dynamik*. När eleverna lär sig att variera kroppens uttryck mer medvetet kan de också börja använda den till att berätta och gestalta något specifikt. I årskurserna 5–7 anger kursplanen att undervisningen ska behandla hur kroppen kan användas för estetiska uttryck, *till exempel för att förmedla ett budskap*.

I årskurserna 8–10 ska undervisningen behandla hur kroppen kan *användas för estetiskt uttryck i olika genrer, till exempel commedia dell'arte och pantomim*. Komedier och parodier handlar om att härma och imitera, men också om att gå ett steg längre och överdriva olika slags uttryck. Ett exempel på det är clownteknik där clownerna använder sin egen fysik för att överdriva ett kroppsligt uttryck så att det får en ny betydelse. Det här arbetet handlar mycket om att lära känna sina egna fysiska begränsningar och möjligheter.

I undervisningen ska eleverna även få möta *rörelse, drama och dans* i olika former och genrer. I årskurserna 1–4 ingår också *lekar*. I årskurserna 5–7 finns innehållspunkten *rörelse, drama och dans med varierat uttryck i olika genrer*. I årskurserna 8–10 tillkommer att de olika genrerna ska vara *från olika tidsperioder*. Här kan progressionen i dans handla om att eleverna arbetar med danslekar och enklare danser i årskurserna 1–4. I årskurserna 5–7 kan undervisningen beröra mer varierade dansuttryck och fokusera mer på dansernas uppbyggnad, och i de högsta årskurserna får eleverna möta och utveckla en medvetenhet om dansens historiska bakgrund.

Rytm

Döva och hörselskadade elever i specialskolan har olika individuella förutsättningar att uppleva musik genom hörseln. Gemensamt för alla är dock puls och rytm. Den har alla möjlighet att tillägna sig och uttrycka. I alla årskurser får eleverna därför möta innehållet *hur rytm kan uttryckas genom kroppen och språket*. Det kan handla om spel på rytminstrument såväl som att uttrycka rytm genom olika rörelseformer eller med hjälp av teckenspråkspoesi.

Byggstenar

Kursplanen lyfter fram ett urval av beståndsdelar och begrepp som eleverna ska få möta och utveckla kunskap i och om. Dessa benämns i det centrala innehållet som *byggstenar för att utöva och skapa* och ska användas i praktiskt utövande och estetiskt skapande såväl som i samtal, reflektion och analys av olika estetiska uttryck. Utgångspunkten för kursplanen är således att utveckla den språkliga begreppsförståelsen i det praktiska arbetet.

De byggstenar som introduceras i lågstadiet finns med genom hela grundskolan. Nya begrepp tillkommer för varje stadium. I årskurserna 1–4 möter eleverna byggstenarna *puls, rytm, tempo och dynamik*. I årskurserna 5–7 tillkommer *nyanser och form* och i årskurserna 8–10 ingår också *intensitet*.

Att ha ett rikt språk för att kunna beskriva och sätta ord på känslor och tankar i samband med en estetisk upplevelse är betydelsefullt. Både för den egna personliga utvecklingen och för att göra sig förstådd hos andra.

Improvisation, gestaltning och rollspel

Även mycket små barn leker fram och skapar estetiska uttryck genom imitation och improvisation, och barnets egna erfarenheter reflekteras ofta i olika uttryck, som i rörelse, mimik och rytm. Detta inneboende flöde kan tas tillvara och stimuleras till vidare utveckling i undervisningen. Behovet av att uttrycka något eget i form av improvisation eller olika gestaltningar är viktigt för både barns och ungdomars identitetsskapande och för deras kunskapsutveckling inom olika estetiska uttrycksformer. Med innehållet *imitation och improvisation med rörelser och mimik*, som är gemensamt för alla årskurser, anger kursplanen att alla elever ska få undervisning som stödjer deras utveckling inom improvisation. Ett sätt att utveckla sin förmåga till estetiskt skapande är att imitera, vilket också är ett funktionellt verktyg för att utveckla improvisationsförmågan. Eleverna i årskurserna 1–4 ska möta innehållet *gestaltning, till exempel av känslor, personer och djur*. Motsvarande innehåll i årskurserna 5–7 och 8–10 är *gestaltning och rollspel där både aktörer och åskådare medverkar*. I de högsta årskurserna exemplifieras detta med *problem- eller konfliktsituationer*.

Gestaltning och rollspel handlar om att gå in i en annan persons känslor och tankevärld. Genom att kliva in i en roll kan eleverna utveckla större medvetenhet om andras attityder och förhållningssätt. Genom gestaltning och rollspel är det också möjligt att lära sig lösa konflikter. Gestaltning kan även handla om att visa och förmedla något där olika estetiska uttrycksformer kombineras. Det kan också handla om att använda rörelse för att visa olika byggstenar som till exempel variationer i dynamik eller tempo.

Skillnaden mellan gestaltning och rollspel ligger i att rollspel sker genom improvisation i samspel med andra, medan gestaltning handlar om att ta plats i en förutbestämd karaktär. Arbetet med gestaltning och rollspel kan utgå från frågor som: ”Hur går en annan person?”, ”Hur rör sig ett djur?” och ”Hur skulle djuret röra sig om det var en människa?”

Progressionen i innehållet om rollspel och gestaltning kan beskrivas som att det sker en successiv övergång från att agera till att interagera. Det innebär mer konkret att arbetet går från fokus på hur ”jag” kan spela en annan rollfigur i de lägre åldrarna, till hur ”min rollfigur” reagerar på någon annan när eleverna blivit lite äldre, för att slutligen landa i hur vi ”tillsammans” kan lösa problem med hjälp av våra rollfigurer bland de äldsta eleverna.

Dramatisering

Dramatisering utgår, till skillnad från rollspel, från en befintlig text. Texten kan vara allt från en enkel sångtext eller dikt till ett helt teatermanus. Dramatisering handlar om hur man framför texten för en publik med allt som hör till, exempelvis kostymer, smink och scenografi. Arbetet med dramatisering bidrar till att utveckla elevernas förmåga till samspel, textförståelse och textanalys såväl som gestaltning och tajmning i både framförande och samspel. Dramatisering innebär således att ha ett helhetsperspektiv på ett framförande, på vad man vill förmedla med en specifik text och på vilket sätt.

I årskurserna 1–4 ska eleverna möta ett innehåll som handlar om *dramatisering av sagor, berättelser och sångtexter*. Här behöver det inte nödvändigtvis vara någon interaktion i dramatiserandet. I årskurserna 5–7 tillkommer *dramatisering av [...] korta dialoger*, som ett sätt att lyfta fram interaktionen i dramatiserandet. Liksom i arbetet med gestaltning och rollspel går progressionen alltså från fokus på att agera till att interagera.

I årskurserna 5–7 betonar kursplanen att undervisningen ska behandla texter av *olika författare*. Det är ett sätt att ange att undervisningen ska bidra till att eleverna får bekanta sig med några författare och deras verk. I årskurserna 8–10 lyfter kursplanen i större utsträckning än tidigare fram själva texterna. Här ska eleverna ägna sig åt dramatisering av *några välkända texter och pjäser av olika författare från skilda tidsepoker*. På det här sättet blir arbetet med dramatisering även ett medel för att tillägna sig kunskaper om olika texter, deras innehåll och genretillhörighet samt i vilket historiskt sammanhang de har tillkommit. Allt detta bidrar till elevernas bildning.

Teckenspråkspoesi

Teckenspråkspoesi är en relativt ny konstform i Sverige. Inom specialskolan är det ett välkänt och välanvänt begrepp för visuellt framförda sånger och dikter. Teckenspråkspoesi innebär att leka med teckenspråket genom att experimentera med olika former av kroppsliga uttryck. Det kan till exempel handla om att arbeta med den japanska diktformen haiku. I en verbal haiku är antalet stavelser alltid reglerade efter exakt samma mönster. På teckenspråk kan man i stället dela upp språkets stavelser i rörelser. I teckenspråkspoesi kommer då haikudiktarnas antal stavelser att motsvaras av lika många visuella rörelser. Man kan skapa egen teckenspråkspoesi, men också utgå från befintliga dikter som eleverna gestaltar och visualiserar.

Genom att skapa, framföra och uppleva teckenspråkspoesi kan eleverna erfara olika känslor. De kan också få en fördjupad förståelse för teckenspråket genom arbetet med detta innehåll.

För de yngsta eleverna lyfter kursplanen fram *teckenspråkspoesi och betydelsen av handform och ansiktsuttryck* som ett centralt innehåll. Här handlar det om att på ett lekfullt sätt bli förtrogen med dikter, rim, ramsor och sångtexter. Från att betona lek och görande i de yngre årskurserna övergår fokus i undervisningen till själva texten ju äldre eleverna blir. I årskurserna 5–7 ligger fokus på betydelsen av *rörelse, rytm och språknyanser* i teckenspråkspoesin och i årskurserna 8–10 på *innehåll, struktur och språklig form*.

Uppleva och reflektera

I kunskapsområdet ”Uppleva och reflektera” kommenteras det centrala innehåll som handlar om den betydelse och funktion som olika estetiska uttryck har och har haft för människan och samhället i olika kulturer och tider.

Scenkonst och estetiska uttryck

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att uppleva professionella framföranden av till exempel teater, teckenspråksgestaltning eller dans. Mötet med scenkonst och olika estetiska uttryck är ett sätt att stimulera den egna kreativiteten. En föreställning kan också väcka frågor som spelar roll och är viktiga för eleverna.

I årskurserna 1–4 ska eleverna få uppleva och ta del av *scenkonst och estetiska uttryck, däribland teater och dans*. Syftet är att eleverna som åskådare ska bekanta sig med de här formerna av berättande för att få ett första intryck av vad olika slags scenkonst kan vara. I årskurserna 5–7 ska eleverna få uppleva och ta del av scenkonst och estetiska uttryck *från olika kulturer. Karaktäristiska drag för olika genrer, till exempel teater på teckenspråk, akrobatik och populärmusik*. Här är syftet att eleverna ska lära sig att känna igen karaktäristiska drag från olika genrer. Innehållet ger eleverna möjlighet att utforska allt från antika tragedier till absurda pjäser, från persisk dans till akrobatik eller teckenspråksgestaltning av olika musikgenrer från klassisk musik till rap.

I årskurserna 8–10 ska eleverna fortsatt få uppleva och ta del av *scenkonst och andra estetiska uttryck i olika genrer från olika kulturer och tidsperioder*. Att känna till vilka verken är och hur deras ursprung ser ut kan vidga elevernas kulturella referensramar. Sådan kunskap bidrar också till att skapa gemensamma referensramar som är värdefulla i ett samhälle.

Sammanhang och budskap

Estetiska uttryck har olika funktion beroende på i vilka sammanhang de förekommer, till exempel har dansen runt midsommarstången en annan betydelse än dansen som en hejarklack utför på en fotbollsmatch. Genom undervisningen i

rörelse och drama ska eleverna utveckla kunskap om dessa skilda sammanhang och funktioner. Att ta del av och utveckla kunskap om kulturutbudet på det egna språket, till exempel svenskt teckenspråk, är betydelsefullt för elevernas upplevelse av delaktighet i samhället.

Eleverna ska få möta ett innehåll som behandlar *estetiska uttryck som förekommer i traditioner och högtider*. Här ingår det också att ta del av samtida och kulturhistoriska traditioner. I årskurserna 1–4 ska eleverna bland annat få *en inblick i svensk och nordisk sång- och danslekstradition* och i årskurserna 5–7 ingår *nationalsången och några av de vanligaste psalmerna* i undervisningen.

I årskurserna 8–10 ska undervisningen behandla *hur budskap uttrycks och kommuniceras i olika genrer*. En tanke bakom den här progressionen är att eleverna nu ska ha fått tillräckligt många upplevelser av scenkonst för att kunna urskilja och diskutera hur och på vilket sätt olika budskap förmedlas.

Estetiska uttrycks påverkan och betydelse

Mötet med olika estetiska uttryck skapar reaktioner hos människan. Dessa reaktioner kan upplevas såväl kroppsligt som tanke- och känslomässigt. Ibland är upplevelsen väldigt stark och vi kan få gåshud eller fälla tårar. Vid andra tillfällen går upplevelsen mer obemärkt förbi, men det kan ändå hända att vi påverkas exempelvis genom att börja gå i puls om vi upplever en rytm. Kursplanens centrala innehåll behandlar estetiska uttrycks betydelse och hur människan använder och har använt estetiska uttryck genom tiderna för att på olika sätt själv bli berörd och beröra andra. Elevernas egna erfarenheter av estetiska uttryck är en utgångspunkt för att skapa förståelse för hur olika estetiska uttryck kan påverka och användas i olika sammanhang.

För att eleverna ska kunna reflektera över egna och andras estetiska upplevelser betonar kursplanen i årskurserna 1–4 att de ska få möjlighet att associera *i form av tankar, känslor och inre bilder som uppkommer i samband med upplevelser av estetiska uttryck*.

I årskurserna 5–7 handlar det om att göra eleverna medvetna om hur estetiska uttryck kan användas och påverka oss, att de till exempel kan få oss att köpa en viss vara eller att känna glädje och gemenskap. Eleverna ska möta och reflektera över *estetiska uttrycks påverkan på och betydelse för människan*. Undervisningen ska behandla hur estetiska uttryck kan användas för att förstärka individens bild av sig själv, bland annat utifrån identitet, normer och grupptillhörighet i olika kulturer och sociala sammanhang. I årskurserna 8–10 möter eleverna därför innehållet *estetiska uttrycks funktion för att uttrycka identitet, normer och grupptillhörighet i olika kulturer och sociala sammanhang*. Med denna innehållspunkt betonar kursplanen vikten av att belysa och problematisera hur estetiska uttryck kan kopplas till exempelvis identitetsskapande på individ- och gruppnivå.

Tolkning och bearbetning

Att undervisningen ger eleverna möjlighet att få tolka och bearbeta estetiska upplevelser är avgörande för att de ska kunna utveckla sin förmåga att förstå och skapa olika estetiska uttryck. Kursplanen lyfter fram tolkning av rörelsegestaltning, dramatiseringar och teckenspråkspoesi som ett centralt innehåll i alla årskurser. Detta för att eleverna ska få utveckla sitt seende och kunna reflektera över och avläsa vad det är de upplever.

Bearbetning syftar i kursplanen på diskussioner, reflektioner och vidareutveckling i anslutning till arbetet med dramatiseringar, rörelsegestaltningar och teckenspråkspoesi. När elever bearbetar ett arbete ställer de frågor som: ”Hur upplevde jag det?”, ”Varför gjorde vi som vi gjorde?” och ”Hur kunde vi ha gjort det på ett annat sätt?” Syftet är att lära sig mer och genom olika reflekterande övningar bli medveten om sitt eget lärande. Bearbetning är även ett sätt att reflektera över ett arbete och hur det kan göras annorlunda och förbättras.

Innehållet utgår med nödvändighet från elevernas ålder och mognadsnivå. Därför ska undervisningen i årskurserna 1–4 behandla *enkel tolkning och bearbetning av rörelsegestaltning, dramatiseringar och teckenspråkspoesi*. I årskurserna 5–7 och 8–10 möter eleverna *hur egna och andras dramatiseringar och rörelsegestaltningar samt teckenspråkspoesi kan tolkas och bearbetas till innehåll och form* och i de högsta årskurserna även till *karaktär*.

Kommentarer till kursplanens betygskriterier

Betygskriteriernas uppgift är att fungera som måttstock för bedömning av elevens kunskaper. Betygskriterierna behöver läsas och tolkas i relation till syftet, det centrala innehållet och den undervisning som har bedrivits.

Läraren använder betygskriterierna för att bedöma elevens kunskapsutveckling inom ämnet. Det kan vara omdömen inom ramen för den individuella utvecklingsplanen, för att avgöra om eleven behöver ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för undervisningen eller särskilt stöd. Ett annat skäl kan vara att säkerställa att eleverna får tillräckliga utmaningar för att nå så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Att ge ett omdöme innebär att läraren värderar de kunskaper eleven hittills har inhämtat i ämnet, utifrån vad undervisningen har gett eleven förutsättningar att utveckla i förhållande till betygskriterierna. I de årskurser betyg sätts använder läraren betygskriterierna som ett verktyg för att bedöma elevens kunskaper vid betygssättningen.

Betygskriterier

Betygskriterier används för betygssättning i vissa årskurser. Läraren fäster vid betygssättningen mer vikt vid sådana kunskaper som betonas i syftet eller som kan kopplas till många eller omfångsrika punkter i det centrala innehållet. Läraren fäster också mer vikt vid sådant som har fokuserats i undervisningen och där eleverna fått möjlighet att särskilt fördjupa sina kunskaper. Det innehållsliga sammanhanget är viktigt då de val läraren gör i undervisningen har betydelse för vad som blir möjligt för eleverna att lära sig och därmed vad som blir relevant att bedöma. Detta är skälet till att betygskriterierna måste läsas och tolkas i relation till syftet, det centrala innehållet och den undervisning som har bedrivits.

Betygskriterierna i årskurs 7 och 10 liknar i stor utsträckning varandra. Men när läraren tolkar betygskriterierna i relation till kursplanen och undervisningen blir det dock uppenbart att progressionen bärs av det centrala innehållet som skiljer sig åt mellan olika stadier, och att det konkreta undervisningsinnehållet blir mer komplext i högstadiet.

För att betygskriterierna ska fungera som ett användbart verktyg för en sammanfattande bedömning vid betygssättning är de formulerade på ett övergripande sätt. På så vis ger de läraren möjligheter att göra en allsidig bedömning utifrån ett brett och varierat underlag som lämnat utrymme för eleven att visa sina kunskaper på olika sätt. Under terminen görs också avstämningar i förhållande till betygskriterierna för att sammanfatta och dokumentera det kunnande eleverna har visat. Sådana avstämningar är ett sätt för läraren att säkerställa att det finns ett brett och varierat underlag vid tiden för betygssättning.

Lärarens uppgift är att sätta det betyg som sammantaget motsvarar elevens kunskaper genom att hitta den bästa överensstämmelsen mellan betygsunderlaget och betygskriterierna. En sammantagen bedömning handlar om att läraren analyserar både hur elevens kunskaper förhåller sig till betygskriteriernas delar och vilket betyg som helheten indikerar. För att få en bild av den sammantagna nivån på elevens kunskaper är tyngdpunkterna i ämnet vägledande. Läs mer om sammantagen bedömning vid betygssättning i Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om betyg och prövning.

Betygskriterierna i ämnet rörelse och drama

Betygskriterierna i rörelse och drama är indelade i tre stycken.

- Det första stycket utgår från det långsiktiga målet som handlar om att utföra rörelse och drama.
- Det andra stycket utgår från det långsiktiga målet som berör olika aspekter av att skapa estetiska uttryck.
- Det sista stycket utgår från det långsiktiga målet som handlar om att uppleva och reflektera över innehållet i och betydelsen av olika estetiska uttryck från skilda sociala, kulturella och historiska sammanhang

Förmåga att utöva rörelse och drama i olika genrer och sammanhang

Formuleringarna i betygskriteriernas första stycke avser att rikta bedömningens fokus mot elevens förmåga att utöva rörelse och drama.

Årskurs 7 och 10

*Eleven utför rörelsekompositioner, danser och dramatiseringar med **viss/relativt god/god** säkerhet.*

Formuleringen riktar lärarens bedömningsfokus mot hur väl eleven utför olika aktiviteter inom rörelse och drama. Det handlar om säkerhet i aspekter som rytmisk medvetenhet, tajmning och variation i kroppsspråk, dynamik och nyanser. Läraren gör en samlad bedömning av elevens kunskaper.

Årskurs 7

*I samband med detta anpassar eleven sitt uttryck **i huvudsak/väl/mycket väl** till situationen och sammanhanget.*

Årskurs 10

*I samband med detta anpassar eleven sitt uttryck **i huvudsak/väl/mycket väl** till situationen, sammanhanget och genren.*

Vid bedömningen riktar läraren sitt fokus mot hur väl eleven anpassar sitt uttryck till sammanhanget, när det gäller att utöva rörelse och drama själv såväl som tillsammans med andra. Läraren bedömer i vilken grad eleven anpassar sitt uttryck vad gäller exempelvis rytm, tempo, dynamik och intensitet.

Vid bedömning i högstadiet tillkommer elevens förmåga att anpassa sitt uttryck till olika genrer.

Förmåga att uttrycka, kommunicera och gestalta idéer genom rörelse och drama

Betygskriteriernas andra stycke fokuserar på olika aspekter av skapande av olika estetiska uttryck. Här handlar det om att eleverna ska få uttrycka tankar och idéer med rörelse och drama.

Årskurs 7 och 10

Genom estetiskt skapande uttrycker och kommunicerar eleven tankar och idéer på ett i huvudsak fungerande/fungerande/väl fungerande sätt.

Formuleringen riktar lärarens fokus mot elevens förmåga att, på ett medvetet sätt, använda olika byggstenar och andra inspirationskällor för att uttrycka sig inom olika former av rörelse och drama. För att få ett brett bedömningsunderlag behöver läraren också identifiera vilka intentioner, avvägningar och val eleven gör i sitt skapande.

Årskurs 7 och 10

Eleven använder sitt kroppsspråk för att göra enkla/utvecklade/väl utvecklade gestaltningar.

Formuleringen i den andra meningen fokuserar på elevens förmåga att använda kroppsspråket i olika typer av gestaltningar. Vid bedömningen kan läraren väga in graden av kroppslig medvetenhet, tydlighet, stilkänsla och variation i elevens gestaltningar.

Förmåga att uppleva och reflektera över innehållet i och betydelsen av olika estetiska uttryck från skilda sociala, kulturella och historiska sammanhang

Betygskriteriernas tredje stycke handlar om elevens förmåga att uppleva och reflektera över olika estetiska uttryck. Den kan till exempel visas muntligt, skriftligt, i praktiskt utövande eller genom skapande av estetiska uttryck. Läraren avgör formen för bedömningen av elevens reflektion för att skapa ett allsidigt och varierat bedömningsunderlag anpassat till skilda sammanhang. För att få ett brett underlag behöver läraren låta eleven uppleva olika estetiska uttryck och reflektera ur många olika perspektiv.

Årskurs 7 och 10

Eleven uttrycker viss/relativt god/god förståelse för estetiska uttrycks betydelse i olika sammanhang.

Vid bedömningen riktar läraren sin uppmärksamhet mot elevens förmåga att relatera sin upplevelse av olika estetiska uttryck till ett större sammanhang, till exempel sociala, kulturella och historiska sammanhang.

Här är avsikten att rikta lärarens bedömningsfokus mot om och hur väl eleven förmår att uttrycka de tankar och känslor som estetiska uttryck kan väcka. Det handlar också om i vilken grad eleven uttrycker förståelse för hur estetiska uttryck

kan användas för påverkan, eller vilken betydelse estetiska uttryck har för att skapa olika stämningar. Vid bedömningen väger läraren in i vilken grad eleven visar förståelse för estetiska uttrycks betydelse i olika sammanhang. Läraren kan också beakta om och hur eleven förmår att reflektera över betydelsen av estetiska uttryck på individ-, grupp- eller samhällsnivå.

Årskurs 7

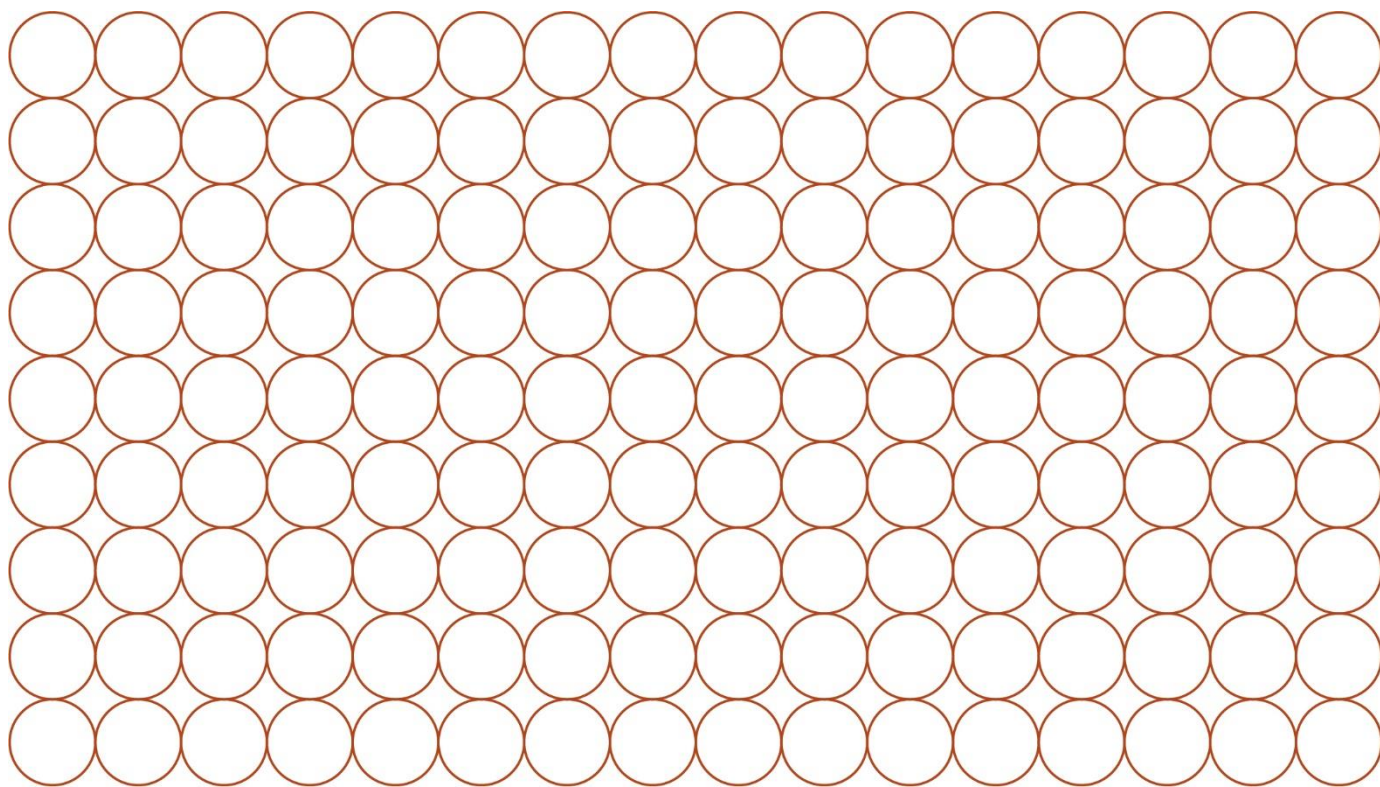
Dessutom beskriver och jämför eleven karaktäristiska drag i olika estetiska uttryck på ett enkelt/relativt utförligt/utförligt sätt.

I den andra delen av det tredje stycket riktas uppmärksamheten mot elevens förmåga att identifiera och visa på utmärkande karaktäristiska drag inom olika estetiska uttryck. Det kan handla om i vilken grad eleven visar vilka gester, mimik eller vilken rörelseintensitet som är vanligt förekommande inom en viss genre. Läraren kan också beakta hur väl eleven identifierar grundläggande karaktärsdrag såsom tajmning, tempo, stil eller andra karaktäristiska drag.

Årskurs 10

Dessutom tolkar eleven estetiska uttryck från olika genrer, kulturer och tidsperioder på ett enkelt/utvecklat/väl utvecklat sätt.

I årskurs 10 ligger fokus på elevens förmåga att tolka estetiska uttryck genom att reflektera över dem ur genremässigt, kulturellt och historiskt perspektiv. Läraren väger in elevens bredd och djup i ämnesområdet. Det innebär att läraren bedömer om och i vilken utsträckning eleven visar kunskaper om hur olika estetiska uttryck används i olika genrer och kulturer och hur dessa har varierat genom tiderna.

Skolverket

www.skolverket.se